

שנה שביעית

גליון מס' 314

פרשת שמות

ה'תשפ"ב

בית הנסות לתורה ולתפילה שטפנשט
כולל אברכים לעיון - לפתח
כולל אברכים לתורה - אחו"צ
רחוב מורשי"ל 13 בני ברק

תלמוד תורה
"תורת אמת" שטפנשט
ני הילדים
כותבת התורה
מכינה לשיבת ציון כולל הספידות
הרה"ק אג"ת

בית שטפנשט - נבנתים
בקיבוץ התיק שטפנשט
רחוב רבינו יצחק אבן עט"ר
כולל אברכים * בית נבנת * מורשי"ל
* מרכז תרגומים לנעקם

הכנסת אורחים ואש"ל בימינו
לקבוצות ויחידים - בהדגה מאת
מרחם קבר האומ"ר הראשון שטפנשט
בית אליווהב 2 ע"ש פאקורר אישי - חוננה

מופעל קמחא דסכחא
וקמחא דשכחא
עוד וסיוע למשפחות ברוכות בימי
החיים והמיתות השנה.

אור מותנתו
שיעורי תורה ברחוב הארץ, נסח חיוב
ועירי יודות לעם שבמדינת ישראל
נחלו המשפטים ומכיר רבים

הספירה התורתית ומוזיאון
המנוחות יהדות חוננה
וזכר הנעדרים שטפנשט.

מכון תורני
"תורת אמת - שטפנשט"
הוצאת כתבי רבותינו הקדושים
לבוש שטפנשט - ירו"ן - והכתי חוננה.

מופעל האנגליקופדיה
המכתי חוננה

מספרי המנוח ניתן להשיג
במשרדי המנוחות:
אנגליקופדיה מכלול שמכיל את כל חיינו ב"ח

אמנות אמת - שטפנשט
ישיבת תורה - ירו"ן
מנוחות לנפלים - ירו"ן
עלי זבח:
חי' עניני בית מילה
חי' עניני נישואין ונכוח שאני.
לימוד נעים - תורני חוננה
סנדור ליל משפחה - נגני שטפנשט עתיקים
אילובם עם בני ירושלים

יז"ל על ידי מבין
"תורת אמת שטפנשט"
הצטרפו לקבלת הגליון כל שבוע
בדוא"ר: 6160303@gmail.com
טלפון: 03-579-03-03
פקס: 03-616-5110

באר בשדה

גליון תורני מבית המדרש דקהל שטפנשט • מהנעשה ונשמע במוסדות שטפנשט

באר הפרוה שרים

לקוט מתורת רבותינו הקדושים זיע"א בפרשת השבוע

אור שבעת הימים

ותרא אותו כי טוב הוא (ב. ב. א.) כתב ברש"י ז"ל "כשנולד נתמלא הבית כולו אורה". לכאורה היכן רמזו עניני אורה בדברי הכתוב. ונראה כי דרשו רז"ל (ב"ר יב.) על הפסוק בפרשת בראשית "וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל אלקים" וגו', שגנו הקב"ה את האור ההוא לצדיקים לעתיד לבא, כי אין העולם כדאי ליהנות מאור הזה, אך משה היה תיקון הבריאה, והוא היה כדאי להשתמש באור הזה, לכן נתמלא הבית כולו באור זה בשעה שנולד. ושפיר ילפינן לה מהאי קרא, כי מלת טוב רומז לאור הזה כדברי רז"ל הנ"ל בפסוק "וירא אלקים את האור כי טוב", ומהאי טעמא שיתנה תורה ע"י משה, דכיון שהוא בבחינת טוב, וגם התורה בכחינה זו כאמרם ז"ל (אבות ה.) אין טוב אלא תורה, לכן נתן את התורה לישראל.

(ורע קודש - הרה"ק מרופש"ז זיע"א)

הכל מכוחו של אותו זקן

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו (א. א.) כתב הרה"ק רבי שלמה מרודמסק זיע"ע הדנה חז"ל אמרו בגמ' במס' תענית (ה.) יעקב אבינו לא מת וכו', מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, דכונתם היא שהכח של יעקב הוא תמיד בכל דור ודור אצל בני ישראל, שבכח של יעקב מחזיקים עצמם בני ישראל ביחד תמיד, וזהו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, כי רק בכוחו של יעקב יכולים בני ישראל להחזיק את עצמם כראוי, וזהו כונת הפסוק "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" דבני ישראל שבאו והחזיקו עצמם במצרים, את יעקב זה היה הכל מכוחו של יעקב.

(תפארת שלמה)

"הפך לבם לשנוא עמו".

ויקוצו מפני בני ישראל (א. יב.) הרה"ק בעל ה"שפת אמת" מבאר מה הוא הענין שהמצריים החלו לקוץ מבני ישראל, ולפתע חשו המצרים בקרבם שנאה עזה כלפיהם, אף על פי שה לא היה כל-כך מרצונם, שעד עתה דברו בפה-רך, אלא שהיה זה רצון ההשגחה העליונה. וזאת, כדי לכוד את בני ישראל מן המצרים לבל יתבוללו בתוכם. וכך גם אומר דוד המלך נעים-זמירות-ישראל בתהלים: "הפך לבם לשנוא עמו".

קושי השעבוד גרם להקדמת גאולתם

הרה"ק מאפסא זיע"ע שאל דהנה בפסוק (א. יד.) וימררו את חייהם, טעמי המקרא הם 'קדמא ואולא', ולכאורה היה יותר ראוי שיהיו הטעמים בפסוק זה 'דרגא תביר' הרומזין לשברון הלב, ולא 'קדמא ואולא', אלא הענין הוא, כי בני ישראל היו צריכים לישב במצרים ארבע מאות שנה, ומחמת קושי השעבוד הוקדמה גאולתם בק"צ שנים, ולזה רמז בפסוק וימררו את חייהם עם לקושי השעבוד, ובזכות זה 'קדמא ואולא' - הקדימו קושי המצרים ולצאת את הגלות ק"צ שנים לפני זמנם, ואכן קדמא ואולא בנימ' ק"צ, כמספר השנים שהוקדמה גאולתם ממצרים.

שמו קא גרים

"ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה (א. טו.) מדוע שינה פרעה את שמותיהן של יוכבד ומרים לשפרה ופועה, שהם שמות מצריים? יודע היה פרעה כי כל זמן שהמילדות יהיו נקראות בשמותיהן העבריים: "יוכבד" ו"מרים", לא יוכל לבוא אליהן בהצעה אכזרית כזו, להמית את ילדי ישראל. לפיכך ציווה אליהן תחילה לשנות את שמותיהן ל"שפרה" ו"פועה", סבור היה, כי לכשיהיו נקראות בשמות מצריים יספיע הדבר על כל הלך-רוחן וישנה את מהותן ואופיין, עד אשר יהיו מסוגלות לרצות את ילדי ישראל. ורק אז נתן להם את הצו השני "אם בן הוא והמיתן אותו". כל עצמו של האדם הוא השם. טמיעת השם משפיע מאד על טמיעה פנימית של הרוח והאופי.

(הרה"ק מרימינוב זצ"ל)

ירחמו עליו, והנה בת פרעה ראתה כי כשפתחה התיבה נתמלאה רחמים על הילד, וחשבה לעצמה מאין בא לה מדת הרחמנות, הרי היא בת לאומה המצרית אשר כטבע הם אכזריים, ולזה הבינה שבוודאי הוא מילדי העברים, וכיון שישאל האם רחמנים, ממילא הם משפיעים ומכניסים רחמים גם באחרים שירחמו עליהם, ומזה בא לה המדה של רחמנות, וזהו כונת הכתוב ותחמול עליו, שזמה שחמלה עליו אמרה שזה ראיה שמילדי העברים זה, דאל"כ איך יש לה מדה של רחמנות.

(חתם סופר)

השתדלות עד קצה הגבול היכולת

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור וגו' ותשלח את אמתה ותקחה. (ב. ה.) ברש"י מפרש שרבותינו דרשו שהושיטה את ידה ונשתרבה אמות הרבה. לכאורה צריכין להבין דבשלמא מה שהשי"ת עשה לה נס להציל את משה, אמנם מה היתה כונתה של בת פרעה שהושיטה את ידה, הלא היה מרחק רב ממנה עד להתיבה, והרי היא לא ידעה שיעשה לה נס, ומה היה כונתה בהושיטה את ידה אל התיבה? ואמר בזה שהיא רצתה לעשות עכ"פ מה שבידה לעשות, ולכן לפחות הושיטה את ידה, והשי"ת ראה שהיא משתדלת לעשות עכ"פ כל מה שביכולתה לעשות, לכן עזר לה השי"ת ונעשה לה נס ונשתרבה ידה עד להתיבה, ומזה יש ללמוד על כל דבר, שהאדם צריך לעשות עכ"פ כל מה שביכולתו לעשות, והשי"ת כבר יעזור לו שיוכל לגמור ולעשות כל מה שהוא צריך לעשות.

(הרה"ק המהר"ד מבלעזא זיע"א)

מניין למדרש: "כי טוב הוא" שנוולד מהול.

ותרא אותו כי טוב הוא (ב. ב. א.) איתא במדרש (שמות רבה א. ב.) "תני רבי מאיר טוב שמו וכו', אחרים אומרים שנוולד כשהוא מהול, ורבנן אמרי בשעה שנוולד משה נתמלא כל הבית כולו אורה". ושאל הגה"ק רבי נטע צבי וויס ה"פאפער דיין" מירושלים, וכי מניין 'לאחרים' שנוולד מהול ותייך כי לכאורה היה יכול הכתוב לכתוב "ותרא כי טוב הוא" ומדוע כתב "ותרא אותו כי טוב הוא" אלא שהתיבה 'אות' מרמזת מלשון 'אות' וסימן, שראתה בת פרעה "אותו" היינו את האות שלו, "כי טוב הוא" היינו שנוולד מהול.

מידת הרחמים

ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה. (ב. ו.) ויש לבאר מנא ידעה בת פרעה שהוא מילדי העברים, משום שכל מי שמרחם על הבריות פועל בזה שאחרים ירחמו גם עליו, וכמו שאמרנו חז"ל (שבת קכא.) כל מי שמרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, והיינו כנ"ל דמי שהוא רחמן הוא ג"כ מכניס רחמים באחרים שהם

רש"י, "מכאן אנו למדה שהרגו בשם המפורש". ושאל אותו הרב מאפסא: בפרשת וישלח (בראשית לב, ט) כתוב 'ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה', למה אמר יעקב כך, הלא אפשר היה להרגו בשם המפורש. והשיב הילד: הן במה הרג משה את המצרי - בשם המפורש, ואצל האבות כתיב (פרשת ורא - א.) 'ושמתי ה' לא נודעתי להם', שלא ידעו שם המפורש, וקלטו הרב המפורש בהתפעלות.

(רשפי קודש רוי"ן - בהוצאת מכונתנו)

בכל מקום ומצב יכול להתקרב אל השי"ת

ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא (ג. ה.) דרש הרה"ק רבי יוסף מיאמפולי "אל תקרב הלום" שלא תאמר אם היה לי כך וכך או אם הייתי במקום פלוני אלמוני בוודאי היה מועיל לי וטוב לעבודת ה' יתברך אבל כעת שאין לי מה שאני רוצה או שאני במקום אחר משאיפת, קשה מאוד עבודת ה', אל תאמר כן, רק "של נעליך מעל רגליך", היינו הסר השטותים מהרגילות שלך, [כלומר הסר ממך הדברים שהרגילות בהם ושאתה נעיל בהם] ואז תראה אשר המקום שאתה עומד עליו אדמת קודש הוא, שמאותו

יומין דנשמתא

מקום תוכל לעבוד את ה' יתברך. כמאמר הבעש"ט זי"ע "ובקשתם משם את ה' אלוהיך ומצאת" (דברים ה, כט). היינו משם דייקא, במקום שהוא שם ובאיו מדרגה שהוא עומד שם, אף שאינו במקום גבוה, אף על פי כן, משם תמצא את ה' אלוהיך ותוכל להתדבק בו יתברך

(ארץ החיים - מערכת רבי יוסף מיאמפולי - יומא דהילולא כ"ד טבת)

בכל צרתם לו צר

כי ידעתי את מכאוביו (א, ב) כ"ק האדמו"ר רבי מרדכי שלמה מבאיאן אמר פעם הדנה כתוב "וסיף דעת יוסיף מכאוב" (קהלת א, יח), והלא אצל הש"ת אין דעת כדעתו ית', ובודאי הוא בבחי' יוסיף דעת, לפיכך אמר כי ידעתי את מכאוביו - יוסיף דעת יוסיף מכאוב, והכונה בזה שהש"ת יודע בצערם וכאבם של כלל ישראל, ובצער של כל אחד ואחד מישראל באשר הוא שם, כל צער שהוא הן ברוחניות והן בגשמיות, וזה עצמו שבן ישראל יודע שהש"ת עמו בכאבו וצערו, כמאמ"כ (תהילים צא, טו) עמו אנכי בצרה, בצרתם לו צר (ישעיה סג, ט) - הרי זה לו לחיזוק ועידוד שאינו בודד בצרתו, כי ה' עמו.

ככל שאדם לבו נשבר ומרגיש בשפלות כן יכול יותר להתעלות

וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ היא (ג, ב) העיקר בעבודת ה' שיהיה אדם לבו נשבר בקרבו, שירגיש בליבו נמוך מכל הכרואים, כי כל מה שאדם יותר נמוך, יותר יכול להעלות, כי הניצוה"ק כשהם במצבם הרע אזי הם נמוכים מאוד, ולכן צריך האדם להיות נמוך כדי שיוכל להעלותם משם, וזהו "וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו", ו'ארד', כשהאדם הוא נמוך בניני עצמו אזי "להצילו מיד מצרים", יכול להוציא הניצוה"ק מכותות הרוע, "ולהעלותו", להעלות אותם אל השורש.

(הרה"ק הפחד יצחק מבאיאן זי"ע)

לעומת המצריים הרי בני ישראל צדיקים גמורים

ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו (ג, ז) הרה"ק החוזה מלובלין פירש, דכוונת הכתוב שה' אמר למשה הדגם שמצד מעשיהם של בני ישראל אינם ראויים לגאולה, אבל "ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו", כלומר, בגלל שאני מדמה ומשוה מעשיהם אל מעשה שכניהם המצריים הנוגשים אותם, ולעומתם הם צדיקים גמורים, כיתרון האור מן החושך.

(הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע)

טובה כפולה ומכופלת

ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו וכו' ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וכו' (ט, ז, ט) הרה"ק מבארדיטשוב מבאר את הפסוקים וכך כותב: הנה לבאה כי כשהאדם מבקש איזה טובה מהבורא יתברך, אזי לא יהיה עיקר כוונתו מחמת דבר הנוגע לעצמותו, רק עיקר כוונתו יהיה כדי שעל ידי זה יעבוד את הבורא ית"ש בטוב לב, והנה ישראל במצרים היו בקטנות השכל, וצעקתם היתה מחמת דבר הנוגע להם לעצמותם דהיינו מחמת קושי השעבוד, ולא צעקו שיושיע להם מצרתם בכדי שעל ידי זה יעבדו את הבורא ברוך הוא ויקראו עם ה', וזאת בגלל שבמצרים היו בצמצום המוחין וקטנות השכל, והנה הקדוש ברוך הוא עשה להם שני טובות, אחד מה שהושיע להם בצרתם מיד מצרים, ועוד עשה להם טובה גדולה שקיבל צעקתם כאלו צעקו בשבילה, כלומר כאלו צעקו שיושיע להם מצרתם למען כבוד שמי ית', שעל ידי זה יקראו עם ה'. וזהו רמז בפסוק "ראה ראיתי את עני עמי" רמז 'ראיתי את עני עמי', אשר רוצים להיות עמי, והוה רמז בפסוק "ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי" כלומר כאלו עיקר צעקתם אלי בשבילי, אשר רוצים וצועקים שאושיע להם בשביל לעבוד אותי, ורמז בפסוק שלפניו "ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו" מה שצעקו בשביל עצמם מפני נוגשיו, מפני שהיו במצרים בשיעבוד והיה להם קטנות המוחין, ולכן גם צעקתם היתה רק על ענין שעבודם.

(קדושת לוי)

כ' טבת - הרה"ק רבי שלמה'ניו מסאדיגורה

לישב יחדיו בשבת אחים ולסעוד סעודת מרעים, אך משהסבו יחדיו התברר כי הממונה לא הכין צרכי הסעודה. חשש רבי שלמה'ניו פן תתפרד החבילה ולא ישבו שבת אחים, על כן אמר שיבקש מאחד מן האברכים הנאמנים אליו שיכין צרכי הסעודה, ובנתיים ימשיכו זקני החסידים לשבת יחדיו מושב חסידים, והלך רבי שלמה'ניו בעצמו והכין צרכי הסעודה, והביא הכל מההויף אל החסידים היושבים יחדיו, כשראו החסידים כי הוא עצמו טרח בסעודתם, באו בטרונאי לפניו למה עשה כזאת, שהרי הוא חלש ואין ראוי שיטרח כולי האי, ועוד שאין ברצונם להשתמש בבנו של הרבי. וטענו לפניו, הרי אמרת שתבקש מאברך שיכין הסעודה. ענה להם רבי שלמה'ניו, אמת שבקשתי מאברך - כי אספתי לי כחות נעורים כאברך והכנתי צרכי הסעודה, בחי' תתחדש כנשר נעורייכי (תהילים קז, ה).

כ"ה טבת - הרה"ק רבי משה צבי מסאווראן

לתאר את ההרגשה שיש כעת לשר, שנכון הוא לכבוש את פניו בקרקע מרוב בושה שמתבייש לפני המלך, שהוא הולך עם המלך ואת הכבוד עושים לו - להשר, והנמשל מובן מאליו.

(בית ישראל)

תוכחת מוסר שאמר הרה"ק מסאווראן למי שנכשל ע"י תאות האכילה

אחד מתלמידיו של הרה"ק מסאווראן היה ידוע כתי"ח רוב, אבל היה לקוי קצת בענין תאות האכילה, פעם נסעה אשתו מביתו לתקופה מסוימת והכינה במרתף חביות של שומן חלב לעשות מזה חמאה, והוא לא ידע מה זה וחשב לתמוה שהחביות מלאות שומן של בשר בהמה, ובהיותו חז" לא נכחה בבית והוא הגיש לעצמו את ארוחותיו וכאשר היה אוכל מרק בשרי חשב בעצמו למה לא אוסיף כמה כפיות של שומן לתוך המרק שישתבח בכך ויהיה קצת טעים יותר, ובטח שאשתי לא תרגיש בחסרון השומן כשתחזור, ואכן כך עשה.

במשך הימים נתמעט החבית עד שכשחזרה אשתו הבחינה בחסרון הניכר, ומיד פנתה אל בעלה בשאלתה מי אכל את החמאה שהכנת, והוא כשמעו זאת חיל ורעדה אחזתו בשמעו שהיה זה חמאה ולא שומן בשר, ונכשל הרבה פעמים באכילת בשר בחלב כשהכניס החמאה לתוך המרק הבשרי שלו, ולא ידע מנות ומרגוע לנפשו מרוב צערו וחרטתו על שנכשל בבשר בחלב.

וברוב צערו נסע לרבו הק' להשיח את אשר על ליבו, בהגיעו אל רבו פרץ תיכף בבכי עז וסיפר לו איך שנכשל כ"כ הרבה פעמים בבשר בחלב

ענה לו רבינו הק' ואמר: הנה על זה שנכשלת בבשר בחלב הנני רואה שאתה כ"כ מתחרט באמת ובלב שלם וגודל הצער שיש לך ודאי יהיה לך לכפרה, וע"ז אין אני דואג, אולם זאת לא אוכל להביך, כשאתה אוכל מרק בשרי למה חסר לך להוסיף עוד קצת שומן, וכי לא מספיק לך המרק שאתה אוכל, וכי כל כך צריך להיות להוט אחר כל תאוה העולה בלב, על זאת אני דואג, כי לא ראיתי שתתחרט מספיק ע"ז, וגם ע"ז צריך להתחרט ולתקן.

הרה"ק רבי שלמה'ניו מסאדיגורה זי"ע, היה מבני הגדולים של האדמוה"ו מסאדיגורה זי"ע, רבי שלמה'ניו נולד בקארלין, בשנים שהרה"ק האדמוה"ו מסאדיגורה עדיין היה סמוך על שולחן חותנו הרה"ק ה"בית אהרן" זי"ע בקארלין, ונקרא שמו שלמה ע"ש הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע, הילד שלמה בשהותו כמה שנים בקארלין, סיגל לעצמו דרך עבודה של אש קודש גלויה כמו בקארלין, והיתה עבודתו של בק' באתגליא, עד כדי כך שהיה מתפלל בקול רם ובזעקה כדרך קארלין. רבי שלמה'ניו היה חלוש בטבעו, ואמו הרבנית ע"ה חששה פן יזיק לבריאותו בהתאמצו בעבודתו, ע"כ באה לפני בעלה אדמוה"ו זי"ע ואמרה לו אולי צריכים לבקש מבנו רבי שלמה'ניו שיעצור בעצמו שלא להתפלל בקול רם כ"כ, שלא יזיק לבריאותו, נענה זקני מסאדיגורה, מנין לך מה קשה לו יותר, אולי ההתאפקות קשה עליו יותר מהזעקה? מסופר עליו כי פעם אחת התכנסו החסידים

יומא דהילולא דהרה"ק מסאווראן זי"ע, תלמיד מובהק להרה"ק הרבי רבי ברוכ"ל ממעזיב"ד זי"ע והרה"ק מאפטא זי"ע. מסופר עליו, כי פ"א בשבתו עם אנשי שלומו נענה ואמר, זה חמשים שנים שאני יכול לתת דין וחשבון על כל רגע ורגע. הרה"ק בלבו אחד מן החסידים הנוכחים שם, וכי איך יתכן כזאת. הכיר בו הרה"ק מסאווראן שהוא אדם תמה ומתפלא על דבריו, ופנה אליו ושאלו, התזכור חתונתך - כנראה היה אותו חסיד זקן בא בימים - ענה הלה, בודאי זוכר אני חתונתי לכל פרטיה - זכורני מי היה מסדר הקידושין, ומי היו הכלי-זמה והמשתתפים בחתונה, והמכובדים, וכל פרט ופרט שהיה בשמחתם ולילותי; שהרי היא חתונתי שלי ובודאי הכל שמור בזכרוני, נענה הרה"ק מסאווראן ואמר לו, תדע שאצלי כל רגע ורגע בחיים הרי הוא כחתונה חדשה.

מואס ב"כבוד"

פעם סיפרו לפני רבינו הרה"ק מרוזין זי"ע מה שאירע להרה"ק מסאווראן זי"ע, שפעם נסע לאיזה עיר עפ"י בקשת אנשי אותו העיר, ועשו לו כבוד גדול בכאוב לשם, שלחו לפניו מרכבה, רתומה סוסים דוהרים, והמון העיר - אנשים גנים וטף - יצאו לקבל פניו, הרה"ק מסאווראן זי"ע כשישב על המרכבה ורצה למאס בהכבוד המדומה התחיל לחשוב, הלא יש להתבונן מה עושה כאן כל הרושם העז וזה יוצר כל הכבוד? הלא כל זה בא מהמרכבה הגדולה הרתומה לסוסים דוהרים, והרי סוס הוא דבר טמא ומאוס ובעת שפושטין נבלתה היא מסרחת מאוד וכו' וכו' וחשב כ"כ בגנאי ומאוסות הסוס עד שהתעורר בו הקאה והתחיל להקיא.

נענה רבינו זי"ע - אחרי שמעו סיפור הדברים - ואמר כמתפלא ומתמיה, הלוא יש דרך אחרת לזה, לקבל את כל הכבוד ובכל זאת לא יתפעל ממנו מאומה, וישא משלו ויאמר: פ"א היה שר גדול חשוב ונכבד מאוד וכל אנשי עירו היו מכבדים אותו בכבוד גדול והיו כורעים ומשתחוים לפניו בעת שהיה מטייל בחוצות קריה, פ"א בא המלך לבקרו ויצא המלך לטייל עם השר ברחובות העיר, אנשי העיר בראותם שהשר מטייל - והם לא הכירו את המלך כלל - שוב הראו אותות של כבוד ואהבה לפני השר כדרכם, כמובן שאפשר

סגולות מלכים

ילקוט סגולות לימי השנה מלוקט מפי גאונים קדמונים ומקורות נאמנים
מתוך מפעל "סגולות מלכים" (כ"ה) הלא המה סגולות אשר יסודתם בהררי קודש, והוא
כשולחן הערוך לסגולות מסודר לפי ימי וחודשי השנה דבר יום ביומו
מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב שלמון שליט"א רב דקהל שטפנשט

סגולות בכי

והנה נער בוכה (שמות ב, ו)

בכי הילד מנקה מוחו מהליחה

ומן התימה בענין בכייתו, כי הילד יש לו תועלת בה, כפי מה שאמרו חכמי הרופאים, כי במוחי הילדים ליחה, כשהיא נשאר על ענינה מחדשת עליהם חידושים רעים, והבכי מתוך הליחה היא ממוחיהם וייצלו מרעת מאורעיה.

(חובות הלבבות שער הבחינה פ"ה)

כל מה שתינוק בוכה יהיה חכם יותר

לכן בוכים בראש השנה, לברר המוחין בבכיה. ובוה תלויים המלאכים והנשמות כולם, והראיה שכל מה שתינוק בוכה יהיה חכם יותר.

(אמרי פנחס ראש השנה אות תע)

כל המתאבל על ירושלים וזכה ורואה בשמחתה (כבא בתרא ס, ב) כי תינוק שבוכה סימן שיהיה חכם, כי הדמעות הם פסולת המוח, וכשהוא בוכה הרבה סימן שנתברר המוח ושאינו בוכה סימן שהוא שוטה שלא נתברר המוח, ושאר בעלי חיים אינם בוכים, כי מי שיש לו דעת בהעלם הוא בוכה ועיי"כ נתברר וכן בתשעה באב, כי יש בו בהעלם אור גדול של משיח שנובל בו (איכ"ר א, נא), ומי שבוכה נתברר הפסולת ואח"כ הוא התגלות משיח.

(אמרי פנחס תשעה באב אות שצו)

קטנים שבוכין מומשיכין עניות או חיות

גם אמר קטנים שבוכין מומשיכין עניות אל אביהן. [במדרש פנחס החדש כתוב 'ממשיכין חיות' במקום 'ממשיכין עניות'].

(גאולת ישראל אות ז, מדברי הר"פ מקארין)

על ידי שמושדלים שהתינוק לא יבכה יזכו לפרנסה טובה

רבינו [הדברי שלום מסטראפקוב] הקפיד מאוד שלא יניחו תינוק בוכה, ואמר שהדבר אינו מסוגל לפרנסה, ועל ידי שמושדלים שהתינוק לא יבכה יזכו לפרנסה טובה.

(דברי שלום, סטראפקוב)

סגולה לתינוק הבוכה ללא הפוגה

תינוק בריא הבוכה בלי הפוגה, סגולה לחוש באזנו את הפסוק כי עם בציון ישב בירושלים בכו לא תבכה חנון יחנך לקול זעקן כשמעתו ענך (ישעיה ל, יט) ויש לעשות כן בשעה שאינו בוכה.

(רפאל המלאך, אות ע)

השתקת בכי תינוק ע"י ניגון

כתבו הספרים, שמה שהתינוק אוהב הניגון ומשקישין אותו בכך מבכייתו, מפני שנפשו מורגלת בקול נגינה דלעילא, ומרגשת עוד הניגון טרם נתלכלך בחטאיה ואח"כ נשכח ממנו.

(שומר אמונים, דף שפ"א)

לימוד מתינוק הבוכה ושמוח ברגע אחר

אמר הרבי מלובלין החסיד הוא מי שהוא בבחי' ילד, מה דרכו של תינוק בוכה ושמוח ברגע אחר, כך צריך להיות אדם החסיד בוכה בזכרו חטאיו וגודל שפלותו מה שפגם בשמות הקדושים ב"ה וב"ש, וברגע לשמוח בזכרו את אדוניו שהוא נוצר לעבדו ולשרת ככל אשר צוה בתה"ק, כי אחת מהמדות האלה לבדה היא רע מאד, כי העצבות לבד קשה מאד שאפשר ליפול ביאוש ח"ו, והשמחה לבדה קשה מאד מפני שיכול להיות בלא

יראה ח"ו. ורק ע"י שניהם יחד לזכור לראיה ואהבה.

יראה ח"ו. ורק ע"י שניהם יחד לזכור לראיה ואהבה.

(עשר אורות, מערכת 1 אות מה)

ועיין בספר זכירה (תפלת הדרך מ, ב) שכתב שלא יפרדו זה מזה מתוך הבכיה כי הוא סכנה, עיין שם. וכתב בספר הנ"ל (לקוטי מהר"ח שם), על כרחך צריך לומר גבי דוד ויהונתן דבכו שניהם כמבואר בהפטורת מחר חודש (שמואל א, כ, מא) היה קודם הפרדם.

(סגולת ישראל מערכת ד אות סד יו"ל ע"י הרה"צ רבי שבתי פרייזלער אבד"ק אורשיווע)

סגולה לגרום לתינוק לבכות בלידתו

אם תינוק נולד והוא מנענע ידיו וגופו, אבל אינו בוכה וצועק כדרך התינוקות, שמעתי סגולה מפי מגיד אמת, שיקראו אותו בשם שעתידין לקרותו ותכף בוכה וצועק כדרך התינוקות, בדוק ומנוסה.

(טהרת המים מערכת ס' אות נה)

ע"י בכי על חורבן בית המקדש וזכה לאריכות ימים ובניו לא ימותו בחייו

במעלות לתיקון חצות וכו' מ"ש בתיקונים תיקון י"ג (כו, ב) ש"ש (ירמיה לא, ח) בבכי יבואו פירושו בזכות הבוכים על חורבן הבית וגלות השכינה יתקבצו הגליות. ה' שהוא תיקון לעון קרי כמ"ש בס' יסוד יוסף שע"כ דוד היה נזהר בעמידת חצות לילה לתקן חטא אדם הראשון שפגם באות ברית קודש, ועל שחטא זה בא ע"י הרהור שהוא בא על ידי הראיה, אי"כ צריך לתקן העינים ע"י הבכיה ואנינה על חורבן הבית וכו'. ה' מ"ש בס' קטורת מזבח שהמקונו על חורבן הבית מכפרים עונותיו וזכה לאריכות ימים ובניו לא ימותו בחייו שנאמר (ישעי נב, י) יראה זרע יאריך ימים.

(דרך חכמה נתיב כא אות ח)

תפילה בעת בכי התינוק בבית מילה

יכוין כל אדם על צרותיו בעת בכי הנימול מיסורי המילה, שקול זה עולה בלי מנוע מכל קליפה שיכלל גם תפלתו.

(עולות אפרים סימן תס"ו)

סגולה, שיכוין כל אדם בעת בכי הילד הנימול מיסורי המילה, שיכלל בזה גם תפלתו, כי קול זה של הילד הנימול עולה בלי שום פגע מכל קליפה, ועל זה נאמר (תהלים ט, ט) 'כי שמע ה' קול בכי', כלומר בכי הילד הנימול 'שמע ה' תחינתו ה' תפלתו יקח', והוא עצה נפלאה.

ויצא לנו מזה, דמי שהוא על הבית מילה והילד בוכה בשעת המילה, וגם מי שהוא בסעודת ברית מילה ועל פי הרוב שומע אז בכי הילד הנימול, יש להתפלל בשעת הבכיה בלחש בלשון הקודש על כל מה שחסר לו מכל הענינים. וטוב לומר אז תפלה זו, יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שנהיה אני ובני ביתי בריאים וחזקים, בפרנסה ובהצלחה ובשלום ובכל טוב, לעבדך באמת וביראה ובאהבה ובשמחה, ויכלל תפלתו עם בכיית הילד, ויקוים בי הפסוק (תהלים ג, י) 'שמע ה' תחינתו ה' תפלתו יקח', וימלא השם יתברך כל משאלות לבי לטובה אמן ואמן.

(כתר תורה זר וזה פרשת לך דא אות א-ג)

בכיה סגולתה למשוך כח הזכירה

וידוע שהבכיה סגולתה למתק הדיגין לדחות כח השכחה, ולמשוך כח הזכירה, ולזה אמרו ראה מעשה וזכור הלכה, ואיזה מעשה ראה שעל ידו נזכר הלכה

(בן יהוידע סנהדרין פב, א)

סגולות הבכיה

א. מי שאינו יכול לבכות, יסתכל על הרקיע, כי הוא גרם בכיה למים.

(ספר המדות ערך בכיה ח"ב אות א)

ב. הבכיה מבטל הרהורי זנות.

(ספר המדות ערך בכיה ח"ב אות ב)

ג. סגולה לחולי הצואר, שיבכה על חורבן הבית המקדש.

(ספר המדות ערך בכיה ח"ב אות ג)

הלילה מסוגל לבכיה

שכל הבוכה בלילה וכו'. פי' שהלילה הוא חורבן ויללה, כי לכן נקרא לילה על שם היללה הפך היום שהוא כולה אור והאור הוא שמחה כדכתיב (אסתר ח') ליהודים היתה אורה ששון ושמחה, ולכן כוכבים ומזלות שהם משמשים לאדם בלילה שהלילה בעצמה הוא לילה, משמשין אליו ג"כ במה שהוא בוכה וזה נקרא שבוכין עמו. אבל החמה אין משמשת לאדם במה שהוא בוכה, אחר שהחמה ממנה האור ביום. וז"ש ג"כ שכל הבוכה בלילה השומע קולו בוכה עמו, וכל זה מפני שהלילה בעבור שבו ההערר האור שהוא שמחה עד שהלילה הוא מסוגל לבכיה, וכאשר שומע מי שבוכה הוא בוכה עמו, שהלילה מסוגל לבכיה ולא כן היום שהיום בשביל האור יש בו שמחה ואין מוכן לבכיה.

(חודשי אגדות למהר"ל מסכת סנהדרין)

בכי ביום כיפור על פטירת בני אהרן

ראוי להשתדל לקנות פתיחת ארון הקודש של הוצאת ס"ת לקריאת הפרשה ביום הכיפורים, כי פתיחת ארון הקודש מרמז לסוד גדול בעולמות העליונים. וישתדל לקנות עליה לס"ת ביום הקודש והגורא. ובעת שיתחיל לקרות אחרי מות שני בני אהרן יכניס צער גדול בלבו על מיתתם של הצדיקים הגדולים האלו בכדי שיבוא לידי בכי ולהורדת דמעות, כי היא סגולה נפלאה לכפרת העוונות, כמבואר בזוה"ק (אחרי דף נו ע"ב) וז"ל, בכל זמנא דצדיקא מסתלקי מעלמא דינא אסתלק מעלמא ועל דא פרשתא דבני אהרן ביומא דכפורי קרינן למהוי כפרה לחוביהון דישאל, אמר קוב"ה אתעסקו במיתתהון דצדיקא אליו ויתחשב לכו כאילו אתון מקרבין קרבנא בהאי יומא לכפרא עלייכו, דתנינא כל זמנא דישאל יהון בגלותא ולא יקרבו קרבנין בהאי יומא ואינן תריץ שעירין לא יכלון לקרבא יחא להון דוכרנא דתריץ בני אהרן ויתכפר עלייהו עכ"ל. עוד שם (דף נו ע"ב) וז"ל, ועל דא ביומא דא קורין אחרי מות כו' דישמעון עמא ויצטערון על אובריהון דצדיקא ויכפר להון חוביהון, וכל דמצער על אובריהון דצדיקא או אחית דמעין עלייהו קוב"ה מכריז עליה ואומר וסר עונך וחטאתך תכופה, ולא עוד אלא דלא ימותון בניו ביומו, ועליה כתיב יראה זרע יאריך ימים עכ"ל.

(יסוד ושורש העבודה)

עוד על מעלת תפילה בדמעות ובבכי שאינה חוזרת ורקם כתבנו בסגולות מלכים גליון 212 פרשת ויגש

לקבלת הגליון 'באר בשדה' הי"ל בס"ד מדי שבת בשבתו אפשר ליצור קשר במייל: 6160303@gmail.com

באר בשדה - שטפנשט

עומק הבאר

עיונים בפרשת השבוע
מהרה"ג יהודה שלפוברסקי שליט"א
מרבני לומדי בית מדרשינו ב"ב

ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא (ג, ה)

דשל נעליך היה אפשר דאם הוא כן נכנס עם מנעליה, הוא קיים מצות ראייה, אלא שעבר על איסור דמורא מקדש, אך מקרא דמי בקש ילפי' דבכה"ג אין קיום מצוה כלל. עוד תירוץ כ' העורול"ג והרש"ש (ביבמות ק"ב): ליישב דעת רש"י דבעזרה עצמה ילפי' ממי ביקש וגו', והוסיפו חז"ל מעלה שגם בהר הבית אסור ומסמו זה על מה דכתיב של נעליך וגו' ע"ש בדבריהם.

ח מדוע כתיב 'נעליך' לשון רבים ומדוע כתיב 'מעל רגלך'

הקשו הראשון מדוע כאן כתיב של נעליך לשון רבים ואילו ביהושע כתיב של נעלך לשון יחיד, ותירצו בכמה אופנים: א) בדעת זקנים תירץ שכאן קדמה השכינה למשה ואילו שם קדם יהושע וקנה מקומו [היינו דלכן שם חליצת המנעל לא היה מעיקר הדין] ובחבצלת השרון עה"ת כאן תירץ לפי"ז קו' הכלי יקר מדוע כאן כתיב 'אדמת קודש', ואילו ביהושע כתיב רק 'קודש', משום זה לא היה אדמת קודש בחפצא, כיון דיהושע קנה מקומו ודו"ק, וע"ש עוד. ב) בפי' רבינו חיים פלטיאל תירץ דמשה היה רועה והיו לו מנעלים רחבים כמו לרועים, אך יהושע היה מתנהג כמשפט שר, ואמר' (קידושין ע). כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור אסור לו לעשות מלאכה, והיו לו מנעלים צרים, ולא היו נחשבים השניים רק אהה, להכי כתיב 'נעלך' לשון יחיד. ג) בפענח רזא תירץ שכיון שהיה משה הולך באגם ובמקום קוצים לכן היו לו שני מנעלים בכל רגל זה על גבי זה, ובמושב זקנים גם תירץ כעין זה, אך הקשה דלפי"ז מדוע ביחזקאל (כ"ה י"ג) כתיב נעליך לשון רבים. ד) בהדר זקנים תירץ דיהושע כבר הכניס רגל אחת ועי"ז אמר לו לחלוץ מנעלו. ומינה נשמע דאם ירצה להכניס גם את רגלו השניה ג"כ יצטרך לחלוץ מנעלו, אבל משה עדיין לא נכנס כלל למקום הקדוש. וע"פ הרמז יש עוד ביאורים מדוע כאן נאמר נעליך לשון רבים משא"כ ביהושע: 'בשכל טוב' כ' שבא לרמוז על מה שמשא לא זכה לב' דברים, לא ליכנס לארץ ולא לבנים עומדים על מדרגתו, וזהו של נעליך לשון רבים, רמז לו שיהיה משולל מב' דברים. אבל יהושע כן זכה ליכנס לארץ, רק לא זכה לבנים עומדים על מדרגתו, לכן נאמר 'נעלך' לשון יחיד. ובווה"ח (תצא) כ' דהקב"ה צוהוה בזה לפרוש מאשתו מכל וכל, לכן נאמר נעליך, אבל ביהושע כתיב 'נעלך' שיפרוש מאשתו רק לעיתים מזומנות, ועי' באברבנאל שהאריך בזה, ועי' ברבינו בחיי ובמלבי"ם מה שביארו החילוק ע"ד הרמז.

כ' בדעת זקנים וכן כתבו שאר בעלי התוס' עה"ת שמה שאמר הקב"ה למשה של נעליך 'מעל רגליך' זה משום שלא רק מנעל של רגל קרוי מנעל אלא גם הכפפה שעל היד קרויה מנעל. וזה הנעל שנתן בועז לגואל (רות ד, ח), וכ"כ בתרגום עה"פ ברות 'שלף איש נעלו', ויש מי שביאר בזה גם משנה במתני' 'לא יכנס אדם להר הבית במנעל שעל גבי רגליו', אכן יש אחרו' (מעשי למלך, והר המוריה) שתירצו משנה דמתני' באופן אחר, ואולי לישנא דקרא לחוד ולישנא דמתני' לחוד.

ויה"ר שנוכה בקרוב להשראת השכינה בתוכנו והתגלות כבוד שמים בעולם.

מלולך, ועי"ל דלצורך כבוד הר הבית שרי. ובידיעות שלמה (על הרמב"ם שם) ג"כ כ' דלצורך מצוה שרי ע"ש.

ובס' יוסף אומץ (סי' ט"ו) דחה באופן אחר ראיית השבו"י דשאני המטה של משה שהיה קודש שהוא מי' דברים שנבראו בין השמשות והיה חקוק עליו שם המפורש ושמות האבות והאמהות וי"ב שבטים ועשרת המכות, כמבואר כ"ז בתרגום יונתן (הלך י"ד, כ"א), ולכן כ' שלא להכנס במקל של חשיבות וכ"כ בעולת תמיד (א"ח קב"א, ח).

ג האם דינא דילפי' משל נעליך הוא דרשה גמורה מדאורייתא

במתני' בברכות (ג"ד) תנן ולא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו ובפונדתו וכו' ורקיקה מק"י, ובגמ' (ס"ב) ורקיקה מק"י מנעל, ומה מנעל שאין בו דרך ביוון אמרה תורה של נעליך מעל רגליך, רקיקה שהיא דרך ביוון לא כ"ש ע"כ. ומבואר דילפינן מקרא דשל נעליך דאסור להיות בהר הבית עם מנעלים, וכ"ה בשמו"ר (פאן סופ"ב) כל מקום שהשכינה נגלית אסור בנעילת הסנדל וכן ביהושע (שם) של נעליך, וכן הכהנים לא שמשו במקדש אלא יחפים ע"כ, והובא ברמב"ן כאן, [ועי' ברבינו בחיי (דברים ח, ד) שהלויים נושאי הארון הלכו יחפים, ועי' בבמד"ר פ"ה ובמשנת ר' אליעזר]. ובגמ' בחגיגה ד'. איתא דמי שאינו יכול לעלות ברגליו פטור מעליה לרגל וכו' דכתיב כי תבואו לראות פני מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי, והגמ' אומרת דה"ה מפנקי, ופרש"י מפנקי, שאינם הולכים בלא מנעל דאין אדם נכנס להר הבית במנעלו דכתי' מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי, [ולשון רמז חצרי משמע שהולך במנעלים, וכו']. ובתוס' שם הקשו דהא בגמ' בברכות ילפי' לה משל נעליך מעל רגליך, ולא מקרא דמי בקש זאת מידכם רמוס חצרי, ותי' התוס' דהדרשה העיקרית זה משל נעליך, והכא ניח"ל לאתויי קרא דכתיב ביה לשון ראייה, דכתיב כי תבואו לראות פני ע"כ. וכ' בס' מי באר' עה"ת (להגרח"מ יעקובוון ג"כ) דמקו' התוס' מוכח דהדין דגלמוד משל נעליך הוא דרשה גמורה מדאורייתא ולא אסמכתא בעלמא, דאל"כ לא הוה שייך לגלמוד מזה פטור מעליה לרגל שהוא מדאורייתא, אכן בפי' משנה אחרונה (עמ"ס כלימ' א, ח) כ' שזה אסמכתא בעלמא, ולהכי לא תני לה במתני' שם שהר הבית יותר חמור בזה שאין נכנסין שם במקלו ובמנעלו וכו', ולפי"ז ל"ק קו' התוס'. וכן בערוך לנר (ביבמות ק"ב) רש"י ד"ה בלא) כ' ששל נעליך הוא אסמכתא. והטעם לומר שזה רק אסמכתא בעלמא ולא לימוד גמור, י"ל בכמה אופנים, או משום דלא ילפינן מקודם מת"ל, או משום דכאן היה טעם אחר למה הקב"ה אמר למשה של נעליך, כגון משום אבילות על שמת אביו, כמש"כ בס' דרוש שמואל לנכד הסמ"ע זצ"ל עפ"ד המדרש כאן עה"פ אנכי הקל אליך אביך, שכאן רמז לו שמת אביו. ועי"ל עפ"ד היערות דבש (א, י"א) שהטעם שצריך לחלוץ מנעלים במקום קודש הוא משום שמשגיגים חכמה ורוה"ק על האדמת קודש ללא חציצה, אך הוסיף שם דלאו כל אדם זוכה לזה אלא רק מי ששכלו טהור וזך וכו'.

ובמשנת חיים (בפרשתינו, להגרח"מ שטיינברג שליט"א) כ' ליישב קו' תוס', דאם משום דינא דשל נעליך, הרי זה מצות עשה דמורא מקדש, וכמבואר ברמב"ם (בית הבחירה פ"ז) וא"כ י"ל דבואר עשה דראיית פנים בעזרה ויחזקה איסור עשה דמורא מקדש, והיה מותר לבא במנעלו לקיום מצות ראייה, [א] ע"כ במקום שאינו יכול ליכנס אם לא במנעל יהיה מותר לו, משום העדלת], ועי"ז הביאו קרא דמי בקש וגו', דהאי קרא מיייר להדיא בענין ראיית פנים, דחזינון דלא אמרו' בזה דעשה דוחה את האיסור עשה. עוד כ' ליישב דאי משום קרא

א) מה' הראשונים האם משה אכן השלי את נעליו

כ' הרמב"ן וז"ל: אע"פ שהיה רחוק מן הסנה [ששם היה השכינה] הזהירו בזה, כי נתקדש כל ההר ברדת השכינה אל ראש ההר, כאשר בשעת מתן תורה וכו', והסנה היה בראש ההר, והנה כולו קדוש ואסור בנעילת הסנדל וכו' ע"כ. ומבואר בדבריו דנצטווה משה ב' ציונים, א' שלא להתקרב למקום שבו השכינה נמצאת, [וברמב"ן קודם לכן כ' שבהר סיני הגיע משה למעלתו הגדולה בבואה ששם כן נאמר ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים (הלך י"ד, כ"א) וכו' ע"כ]. ב' עוד נצטווה משה שלא יעמוד במנעליו במקום שבו הוא נמצא, [וכן מפורש בספרונו: של נעליך, אפי' במקום שאהה בו עתה עכ"ל], ועי' באוהח"ק שהק' מדוע לא אמר הקב"ה למשה מלכתחי' שלא יקרב בנעלו אשר ברגלו אל אדמת קודש, [ויש להוסיף ביאור שהרי אפי' בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידו, כ"ש צדיקים עצמן], ובתי' השני תירץ שהמקום נתקדש באמת רק לאחר שהקב"ה א"ל של נעליך וגו', ועכ"פ לפי"ז צ"ל דמשה רבינו אכן קיים ציווי ה' להשיל נעליו. אכן יש פי' בראשונים [בעלי התוס' עה"ת] דהקב"ה לא אמר למשה של נעליך וגו', על המקום שבו הוא היה נמצא, אלא הקב"ה א"ל שלא יתקרב הלם אפי"ז הוא ישל נעליו מעל רגליו. אבל באמת משה לא נתקרב ולכן באמת הוא לא של נעליו, ובוזה תירצו הראשונים מדוע לא כתיב שמשא עשה כמו שאמר לו הקב"ה, דהנה ביהושע (ה, ט"ו) כתיב שנצטווה יהושע: של נעליך מעל רגליך וגו', וכתיב יועש יהושע כן, ואילו כאן לא כתיב כן, ותירצו כנ"ל. [ובלבקח טוב תירץ על קו' זה, המדכתיב יוסתר משה פניו כי ירא' וגו' ודענו שעשה כן, ולכן לא הוצרך לכתוב].

ולפי דבריהם מה שנאמר כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא כ' ההדר זקנים לבעלי התוס' דהכונה מקום אשר אתה סמוך לו, ואולי יש לומר עוד ע"פ מש"כ המושב זקנים בביאור מה שנאמר לשון של נעליך ולא אמר לו חלוץ או שלוף, אלא משום דדרך חולץ נעליו להניחם אצלו, ולזה אמר לו כאן 'של' כלומר השלך אותם למרחוק, כ' אדמת קודש הוא' ואין דרך כבוד להניח מנעליו על ע"כ. וא"כ י"ל דאף שבמקום שכבר עמד בו זה לא היה כ"כ קדוש שמחייב חליצת המנעל, מ"מ זה קצת קדוש שזהו דרך כבוד להניח מנעליו שם. ולזה אמר לו שאם ירצה להתקרב שישליך נעליו למרחוק.

ב) האיד היה מותר למשה ליכנס שם במקלו

במושב זקנים מבעלי התוס' עה"ת (הלך ד, ב) עה"פ ויאמר אליו ה' מזה בידך ויאמר מטה, הקשה האיד נשא משה מטה והא אמרינן לא ילך אדם להר הבית במקלו שבירו, [והנה לדעת הרמב"ן שנצטווה על המקום שבו הוא עומד ודאי קשה, אך י"ל דגם לפ"ד הראשונים שנצטווה רק שלא להתקרב עם המנעלים, מ"מ יש להעיר מדוע לא נאמר לו גם שלא להתקרב עם המטה], ותי' וז"ל: וי"ל דהנס עתיד להיות מן המטה לכן לקח משה המטה ע"כ. והיינו דאח"כ היה נס עם המטה במה שהשליכו מידו ארצה וכו', לכן לא אמר לו הקב"ה שלא להחזיק את זה. והנה בשבות יעקב (ג, א) כ' לחדש דהא דאסור ליכנס להר הבית עם מקלו הוא רק במקל של הולכי דרכים שהוא מלולך מן הדרכים, אבל מקל של חשיבות שרי, וראייתו ממה שנאמר למשה של נעליך מעל רגליך וגו' ומ"מ היה המטה בידו וכנ"ל, אכן לדברי המושב זקנים ליכא ראייה, דשאני הכא דהותר לו משום צורך הנס, והנה ברמב"ם (בית הבחירה ח, י) כ' דאיש הר הבית הוראה א' מן השומרים שהוא ישן חובטו במקלו, ולדברי השבו"י א"ש דאי"ז מקל

באר בשדה - שטפנשיט

מצבות הספרות

מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א
רב דקלה שטפנשט

יריעה מיוחדת: זיכרונות מימי האדמו"ר הזקן הרה"ק רבי חנוך העניך מקוידנויב בעיר בוטושאן והשידוך שקם בארץ ישראל: נ"ח שנה לפטירתו של הרב בנש"ק רבי נפתלי מנחם וולדמן ז"ל, מגזע חוטר קוידנויב והגה"צ רבי משולם זלמן יוסף מטופורוב, חתנו של מורנו הרב יוסף כהן זצ"ל, מקים ומייסד בית המדרש 'זכרון יעקב'- שטפנשט ביפו, יבדלח"ט גיסו, הרה"צ רבי נפתלי כהן שליט"א, יו"ד וועד חסידי שטפנשט בזיכרונות מרתקים מימי בוטושאן שברומניה ועל הידידות עם חצר הקודש קוידנויב-בוטושאן. זיכרונות מרתקים מביהמ"ד "זכרון יעקב"- שטפנשט בבוקרשט וביפו, בו התפלל רבי מנחם וולדמן זצ"ל. על בית הוריו של רבי מנחם וולדמן: עדות האדמו"ר מנאראל זצ"ל בשבח גיסו הגאון המופלא רבי יעקב צבי וולדמן זצ"ל וזכרונות ערגה של רבי נפתלי כהן מ"השבת אויפרוף" של גיסו רבי מנחם וולדמן אצל אדמו"ר הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע. זיכרונות מבני המשפחה שיחיו על מסירות נפשו של רבי מנחם וולדמן בימי הזעם ודלתו הפתוחה לצרכי נזקקים ועל מסירות נפש של נשים צדקניות עבור ביהמ"ד "זכרון יעקב" ביפו ובבוקרשט. זכרונות מופלאים מחסידים ואנשי מעשה...

המצבה בבית העלמין זכרון מאיר בני"ב

הרב רבי נפתלי מנחם וולדמן ז"ל

נכד אדמו"רי קוידנויב-בוטושאן
וחתנו של הרב יוסף כהן זצ"ל מגדולי חסידי שטפנשט
נלב"ע י"ד טבת תשכ"ד ומנו"כ בבית החיים שומרי-שבת - זכרון מאיר בני ברק

עם עלייתו של רבי יוסף כהן זצ"ל ארצה בשנת תש"י, הוא קבע את משכנו בעיר יפו שהייתה אז עיר מלאה חכמים, רבנים ואדמו"רים. רבי יוסף כאמור, החזיר עטרה ליושנה כשהקים בחצר ביתו מחדש את בית הכנסת "זכרון יעקב" שהיווה המשך טבעי לבית הכנסת בבוקרשט, וגם במשעוליו הילכו חסידים ואנשי מעשה - ביניהם בלטה דמותו של

מאותם ימים שהיו ואינם נותרו בעיקר זיכרונות ישנים ומרגשים מיהודים של פעם, דמויות הוד ובעלי צורה שגדשו את בית הכנסת שהיווה תל-תלפיות עוד בבוקרשט ובו התקיימו בשנות הזעם סעודות הילולא דצדיקיא לזכר רבותינו הקדושים משטפנשט ושם מצאו מחסה ומסתור ילדי ישראל קדושים בפקודת כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זי"ע.

ברחוב קדם 53 עיה"ק יפו, שכן לתפארה בין השנים תשי"ב-תשכ"ד בית המדרש, בית גדול לאלוקים "זכרון יעקב", בו שפכו שיח יוצאי רומניה, חסידי רבנו הקדוש משטפנשט זי"ע, בראשו עמד מייסדו, מגדולי חסידי שטפנשט, מורנו הרב יוסף כהן זצ"ל, אביו של הרה"צ רבי נפתלי כהן שליט"א.

באר בשדה - שטפנשט

חתנו של רבי יוסף כהן וגיטו של יבדלח"ט רבי נפתלי כהן שליט"א, הרב בנש"ק, פאר היחס, רבי נפתלי מנחם וולדמן ז"ל, נין נכד לאדמו"ר שושלת קוידינובי-טופורוב, ואחינו של כ"ק האדמו"ר רבי העניך מקוידינובי-בוטושאן ז"ע.

בי"ד טבת השתא, מלאו נ"ח שנים לפטירתו של רבי מנחם וולדמן כשנספה ל"ע בתאונת דרכים טראגית בעיר תל אביב. עם פטירתו של רבי מנחם זצ"ל עזב רבי יוסף כהן את יפו ועבר להתגורר בבני ברק - כדי לגור ליד בתו האלמנה ונכדיו, ובכך הגיע לסימו פיק היסטורי בחייה של יהדות רומניה של מעלה. ברת הכנסת "זכרון יעקב" שפעל ברמה מאז תרצ"ד בבוקרשט, (שנה לאחר הסתלקותו של רבינו הקדוש משטפנשט שבקוותו של רבי יוסף בו הייתה בלתי ניתנת לתיאור), והמשיך לפעול במשך כל ימי הזעם - בימי השואה, ולאחריו כאן ביפו, ארץ ישראל - פסק מהלהקיים וממנו נותרו רק זיכרונות קודש שרישומיהם נחקקו בספר דברי הימים להידות רומניה של מעלה.

קוראי "באר בשדה" כבר זכו לקרוא את המאמרים המרתקים מזיכרונותיו של רבי נפתלי כהן שליט"א, כפי שהתפרסמו לאחרונה ונשזרו לאורך גליונות באר בשדה לאורך השנים, השבוע שוב זכינו להתכנס כדי לשוחח על דמותו המופלאה של גיסו בנש"ק רבי נפתלי מנחם וולדמן זצ"ל, מגזע השושלת המפוארת לבית קוידינובי-טופורוב, שנלקח כחתן בבית אביו רבי יוסף כהן ועל ההיכרות העתיקה עם בית חצר הקודש קוידינובי, עוד מימי בוטושאן שברומניה. לצידו של רבי נפתלי כהן, שוחחנו גם עם צאצאיו שיחיו של רבי מנחם וולדמן זצ"ל שגם הם נכדיו של רבי יוסף כהן [המתעדים להוציא ספר לזכרו והסתייענו בזיכרונותיהם].

היכרות עם ה"מחותן" - הרבי הזקן מקוידינובי בעיר בוטושאן

רבי יוסף כהן התגורר כאמור, בימי חורפו בבוטושאן - משם הכירו הוא ובנו יב"א רבי נפתלי שליט"א ליליד בוטושאן, לראשונה את כ"ק האדמו"ר הזקן רבי חנוך העניך דוב זילברפרב מקוידינובי זצוק"ל שוגיע מגליציה הרחוקה והשתקע ברומניה וקבע את משכנו, חצר הקודש קוידינובי בבוטושאן.

"כבר שם", שב רבי נפתלי כהן לימים ההם, "נוצרה ידידות ואחוה של ממש בין אבי רבי יוסף לבית קוידינובי, ולימים זכינו שכאן בארץ ישראל השתדכנו. אחותי ע"ה נישאה לרבי מנחם ז"ל שהיה בן-אחותו של הרבי מקוידינובי, והיות וגיטו רבי מנחם נותר יתום - אביו זצ"ל נספה בשואה - היה זה דורו הרבי מקוידינובי שהפך למחותנו והוביל אותו אל החופה כאבא ממש. הוא מאוד העריך וחיבב את מחותנו, אבי ז"ל והידידות שהחלה עוד ברומניה רק הלכה והעמיקה, ועד כדי כך הייתה אהבתו וחיבתו כלפי אבי ז"ל, שכשאבי ז"ל נלב"ע, חששו לבשר לרבי רבי חנוך העניך את הבשורה המרה פן יזיק הדבר לבריאותו".

רבי נפתלי מנחם וולדמן, כפי שמצינים בני המשפחה, מגזע אראלים ותרשישים היה לבית קוידינובי, בן חביב לאביו הגאון הגדול רבי יעקב צבי (הירש) וולדמן הי"ד - שהיה דיין ומו"ץ בעיר טופורוב שבגליציה ובק"ק אוגנוואר - ולאמו הרבנית שייצא מנחה הי"ד, בת הגה"צ רבי משולם זלמן יוסף זילברפרב הי"ד, חתן האדמו"ר הרה"ק רבי אהרן מקוידינובי זצלה"ה זיע"א שמימיה היה להרה"ק חנוך העניך מאלעסק בעל "לב שמח", והרה"ק ר' מרדכי מלעכוביץ, בן נין לרבי לוי יצחק מברדיטשוב, מצאצאי רבי פנחס מקוריץ. הרבנית שייצא מנחה - היתה כאמור אחות הרבי הקודם מקוידינובי - רבי חנוך העניך דב זילברפרב - ואחותה של הרבנית מנאראל - מרת רבקה פעריל שפיא ע"ה, אשת חבר לגה"צ מנאראל, הרב חיים מאיר יחיאל שפיא זצ"ל.

"די קליינע ספר תורה"

באר בשדה - שטפנשט

אביו של רבי יעקב צבי היה הגאון המפורסם רבי משה זוריאל וולדמן זצלה"ה ראב"ד דק"ק בארשא בגליל מרמורוש, אנשי עירו כינהו "די קליינע ספר תורה", (כינוי זה ניתן לו על היותו מפורסם כבקי עצום בכל מקצועות התורה והיותו נמוך קומה), פקיע שמה בכל הסביבה כגאון מופלג ובעל הוראה מובהק והיה חביב ונערץ על גדולי דורו אשר כתבו עליו דברי שבח מופלגים. עוד סופר כי במשך כל ימות השבוע לא היה ישן על מיטה אלא בשבת. במשך כל היום לא היה טועם מאומה, ורק לקראת ערב היה אוכל מעט. כתביו הרבים נשרפו בשריפה שפרצה בשנת תר"ץ ולא נותר מהם מאומה. נפטר בשיבה טובה בי' ניסן תרצ"ה, ונטמן בבארשא.

אימו של רבי יעקב צבי הייתה הרבנית הצדקנית מרת חיה בת הגאון רבי נפתלי מנחם כהן גלאנץ בן הגאון רבי צבי הירש כהן, חדב"ן הגה"ק רבי אריה ליב ליפשיץ זיע"א בעל הארי" דבי עלאה שהיה חתנה דבי נשיאה מרן הגה"ק רבי משה טייטלבוים זיע"א בעל הישמח משה.

בהקדמה לספר "צפירת תפארה" להגה"ק רבי יעקב צבי וולדמן שהדפיסו מחדש נכדיו שיח"י, מסופר

מצבתו לצד מצבת גיסו הרה"ק מקוידינובי זצ"ל

בשם גיסו של רבי יעקב צבי, הגה"צ רבי חיים יחיאל מאיר שפיא מנאראל זצוק"ל (שהיה גם הוא חתנו של הרב משולם זלמן טופורוב ודודו של רבי מנחם וולדמן) כי פעם שהתה רעייתו של רבי יעקב צבי וולדמן, הרבנית שינצע מנוחה, אימו של רבי מנחם וולדמן בקטנותה בבית זקנה האדמו"ר רבי אהרן מקוידינובי זיע"א והילדים הסיעוה בעגלה ונפלה מן העגלה ונפצעה ברגלה והרופא קבע כי הילדה תהא חיוורת כל חייה (ואכן כך הייתה).

אמה הרבנית מטופורוב ע"ה נכנסה לאביה האדמו"ר ותינתה את מר ליבה על גורל הילדה שתישאר בעלת מום, וכדי להפיס דעתה אמר לה שאין לה מה לדאוג כי היא תזכה להינשא לתלמיד חכם מופלג, וברכתו נתקיימה במלואה כשלימים נישאה לגאון הגדול רבי יעקב צבי וולדמן, אביו של רבי מנחם.

בהיות רבי יעקב צבי אביו של רבי מנחם, צאצא לגדולי ומצויקי ארץ גאונים וצדיקים נתמזגו בו גאונות מחד ומידות תרומיות מאידך. הוא היה איש אמת ולא חת מפני איש ובהיות האמת נר לרגליו לא נמנע מלאמרה, אך בעדינות נפשו ותבונת שכלו השכיל להביע דעתו בטעם ובחן גם כאשר לא ערבו הדברים לאוזן שומעם ואף נכון היה לספוג עלבונות וביזיונות להבליג ולא להשיב מלחמה שערה. להעביר על מידותיו, להיות מן הנעלבים ולא מן העולבים. תכונות נפש אלה ושאר מידותיו התרומיות גרמו לו להתחבב מאוד על בני עירו ורבים צבאו על פתח בית מדרשו להתחמם מאורו לשמוע אל הרינה ואל התפילה וליהנות ממנו עצה ותושייה, ולהיושע מברכותיו ועצותיו המחכימות.

עדות האדמו"ר מנאראל זצ"ל בשבח גיסו רבי יעקב צבי וולדמן

הוא עצמו לא החזיק טיבותא לנפשיה לא הסתגר בדי אמותיו אלא היה יוצא מידי פעם מפתח ביתו

ומסבב בעיירות וכפרים לחזק ולעודד את אחינו בני ישראל ולקרנם לאביהם שבשמים, ובהיותו אהוב וחביב נחמד ונעים דבריו עשו רושם בלב שומעם. את דרשותיו העלה על הכתב וסיפר בנו יב"א הגאון רבי שלמה וולדמן שליט"א (מגני-תקוה - בבני ברק), אחיו הצעיר של רבי מנחם, שבבית אביהם הגדול רבי יעקב צבי, היה תכריך גדול של כתבים מדרשותיו שדרש לרבים הן בהיותו מחוץ לביתו והן אשר נאמרו בעיתותיו שבת ומועד בפני באי בית מדרשו, כתביו אלה עם שאר כתביו בהלכה אבדו בימי הזעם לדאבון לב.

הבחינה אצל הגאון מהר"ש ענגיל זצ"ל

רבי יעקב צבי וולדמן הוסמך להוראה על ידי הגאון האדיר מהר"ש ענגיל זצלה"ה אב"ד ראדומיאלא. רבי שלמה וולדמן שליט"א מספר כי אביו תיאר לפני בני ביתו כיצד התקיימה הבחינה אצל הגר"ש. תיכף אחר תפילת ערבית וטעימה כל שהיא התיישב על מקומו והזמין אליו את רבי יעקב צבי והחל לנסותו בשאלות במשך כל הלילה והיום שלמחרת ולאחר מכן עיטרו בעטרת הוראה אשר נכתבו בה שבחים מופלגים על גדולתו בתורה ובעת מוסרו לידו את כתב הסמיכה אמר לו הרב כי עיקר מה שהוסכם אצלו להסמיכו בנזר הוראה אינה משום הפלגת ידיעותיו ובקיאיותו וחריפותו אלא בעיקר משום שלכל תשובה שהשיב הביא על אתר ציין מראה מקום מדויק מהיכן שאב את תשובתו ומעלה זו חשובה בעיניו עד מאוד כדי להחשיבו כבר סמכא בהוראת ההלכה.

גיסו האדמו"ר מנאראל זצ"ל, הוסיף לספר בשבח גיסו רבי יעקב צבי וולדמן - ששמעו יצא לתהילה בפרט בידענותו המופלגת בחלק חושן משפט וכדיין מומחה נקרא לא אחת להיות בורר בדיני תורה מסובכים והצליח בנועם מידותיו ואור האמת שהיה נר לרגליו להיות עושה משפט וצדקה והאמת והשלום אהבו. יב"א בנו רבי שלמה וולדמן שליט"א מוסיף לספר בערגה על שקדנותו המופלאה של אביו בהיותו ספון שעות על גבי שעות רכון על חלק חושן משפט מהשוחרח ערוך, כשלא יצדו נעריים ספרים רבים מאיזר הספרים הגדול שהיה ברשותו. לימודו היה בשקיקה בקול ערב ונעים ומפעם לפעם מעלה את חידושיו על הכתב.

אבי אימו של רבי מנחם וולדמן, ה"ה הגה"צ רבי משולם זלמן יוסף זילברפרב הי"ד, חתן הרה"ק רבי אהרן מקוידינובי זצ"ל, ידוע גם הוא היה בלמודנותו הגדולה. בהיותו כבן כ"ו שנים בלבד עם הסתלקות חותנו, כבר קיבלוהו אנשי טופורוב לכהן כרבם לאחר שנסמך להוראה על ידי גאוני הדור דאז: "החשק שלמה" מוילנא, ה"בית יצחק" מלבוב, רבינו חיים הלוי מבריסק והמהרש"ם מברעזן. ידוע שהיתה לו חשיבות אצל כל גדולי הדור וחביבות יתרה אצל מרן ה"חפץ חיים".

מסירות נפש בימי זעם

חתנו, הרב מנאראל, העיד עליו ששהה בביתו במשך שבעה חודשים ולא ראהו פונה לישון במיטתו אפילו פעם אחת. היה לומד ולומד, ואם חטפתו שינה היה מתנמנם קמעא תוך כדי לימוד, ומיד מתעורר ומתגבר כארי וממשיך לשקוד בתורה.

על רבי משולם זלמן יוסף זילברפרב שהיה גם מגדולי חסידו בעלזא בגליציה מסופר, כי היה רגיל להיות בעלזא בכל שנה בשבת שלאחר חג הפסח, שנקראת "שבת גלעץ מצות" והיה עובר לפני התיבה בעש"ק בתפילת מנחה. בעומדו לפני התיבה בתפילת שמונה עשרה, הרגיש שהרה"ק מהר"א מבעלזא סיים כבר תפילתו, לא היסס הרבה והתחיל מיד בחזרת הש"ץ אע"פ שבעצמו לא גמר עדיין את התפילה. אחר התפילה ניגשו אליו מקורביו ושאלוהו: "למה לא גמרת תפילת שמונה-עשרה בלחש?" ענה להם: "איאתא בגמרא (ברכות לז) ואפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק. ואמרו בגמרא (שם דף ל"ב) לא שנו אלא אנש, אבל עקרב פוסק. ובאבות (פרק ב') איתא: הווי זהיר בגחלתן שלא תיכווה שנשיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת

עקרב ולכן היה מותר לי להפסיק באמצע התפילה". כספיירו דבריו להרה"ק מבעלזא שיבא את דבריו מאוד ובעת שנפרד ממנו אמר לו שדבריו נכונים. בימי הזעם, בימי מלחמת העולם השנייה, שיכל רבי מנחם וולדמן את כל בני משפחתו: אביו הגאון רבי יעקב צבי ורעייתו הרבנית שיינצא מנוחה הי"ד נלקחו להשמדה בחג השבועות ונעקדו על קידוש השם לצד חיבוריו וכתביו הרבים שאבדו לבלי שוב ומהם נותר רק תכריך כתבים בודד "צפירת תפארה" אותו הציל הבן הצעיר, הגאון רבי שלמה וולדמן שליט"א שאף הוציאו לאור השואה לאור עולם.

רבי מנחם וולדמן שתה כאמור את כוס התרעלה עד תומה: הוא עבר את כור הצרות והייסורים במחנות ההשמדה באושוויץ, כשמתוך עשרת אחיו ואחיותיו, רובם נספו על קידוש השם. אך גם בשנות הזעם הקפיד על קלה כבחמורה במסירות נפש ממש, ואף ניצל את קשריו עם מפקד המחנה עמו התיידד כדי לעזור ליהודים נוספים.

וכפי שתואר בהספדו בן דודו הרה"ג רבי מיכאל ארליך זצ"ל, חתן האדמו"ר הזקן מקוידנוביץ בהספד שנשא עליו לאחר פטירתו: "רבי מנחם לא שכה לרגע קט גם במחנות ההשמדה את יצורו ובהגיע ימי החנוכה ואין שמן להדליק לקיים פרסומי דניסא, היה לוקח את המנה הימנית של המרגרינה שהיה מקבל והוציא חוטים מבגדים בלואים והתקין לו במסתרים פתילה זו כדי להדליק נר חנוכה כי היה בטוח שגם מתוך חשכת הגלות יבקע האור של גאולה וישועה".

זכרונות ערגה של רבי נפתלי כהן מ"השבת אויפריף" של גיסו רבי מנחם וולדמן אצל אדמו"ר הרה"ק מהר"א מבעלזא

רבי מנחם שרד לפליטה עם אחיו ואחותו כשרידים בודדים למשפחה מפוארת ומיוחסת שהושמדה בימי הזעם ועם נישואיו וכניסתו לביתו של חמיו הגדול, מורנו הרב רבי יוסף כהן זצ"ל, מגדולי חסידי שטפנשט נפתחה תקופה חדשה בחייו.

גיסו רבי נפתלי כהן שליט"א מעלה זכרונות של ערגה מתקופת הנישואין: "ה'אויפריף" (שבת העלייה - לתורה) של גיסי רבי מנחם וולדמן נערכה בתל-אביב בשבת פרשת בראשית בבית מדרשו של דודו כ"ק האדמו"ר הזקן רבי חנוך העניך דוב מקוידנוביץ זצ"ל. לסעודה שלישית הלכו החתן, אבי רבי יוסף כהן זצ"ל ובני המשפחה לטיש של הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע". ככלל, רבי מנחם, כמו אחיו הצעיר, רבי שלמה יבל"א נהגו מדי פעם לשבות בצל הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע אשר חיבבם והוקירם עד למאוד בהיותם בני-קדושים ונכדים להרב מטופורוב.

אגב, מעניין לעניין באותו עניין - האח, הגר"ש וולדמן שליט"א, אף מוסיף ומספר בהתרגשות רבה כי עת הגיעו כפליט, אוד מוצל מאש לארה"ק כשנכנס לכ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא זיע"א ובהציגו עצמו בפניו הצהיב לו פנים באומרו: "הרי אתה בנו של רבי יעקב הירש וולדמן", והעמידו מאחוריו בעת עריכת שולחנו הטהור.

ממשיך רבי נפתלי כהן ומספר: "באותו מעמד של סעודה שלישית פרשת בא, כשניגש החתן, גיסי רבי מנחם וולדמן להתברך מהרבי הק' מבעלזא, הוא הופתע לשמוע כי מרן שואל אותו אם הוא זוכר את אביו הגאון רבי יעקב צבי וולדמן הי"ד, והשיב לו הן, ואז שאלו מרן מבעלזא על זקנו, אבי-אימו הגה"ק רבי משולם זלמן מטופורוב, (שעוד נסע אליו לבעלזא להרה"ק מהר"א, חסיד) אם זוכר גם אותו והשיב בשלילה - הוא לא זכה להכיר את הסבא בשל גילו הצעיר".

"מינייה וביה נענה הרה"ק מבעלזא ואמר בל"ק: "הרי השבת בפרשת השבוע, בוא, קראנו, ויאמר משה..."

בנערינו ובזקננו נלך בבנינו ובנותינו כי חג ה' לנו". ודייק הרה"ק: "למה מזכיר קודם נערים ואח"כ זקנים, בתחילה היה צריך לכתוב זקנים? אלא הכתוב בא ללמדנו שהצעירים צריכים להתבונן על הזקנים, וינגע דור מוזן קוקען אויף דיפרידהיגער דור. מוקנים אתבונן: הצעירים צריכים להסתכל על הדורות בדרך שהם הלכו בה - גיין אזוי וי דיפרידהיגער דורות געגנגען" - לצעוד בדרך שזקנינו הלכו בה. (עיין אמרי קודש ומהר"א כעין זה). "ווארט זה", מציין רבי נפתלי, "שמעתי מבנו לאוי"ט, אחייני רבי צבי וולדמן נ"י, ששמעו מבן-דודו שנכב שם בשעת מעשה, באותו מעמד: אדמו"ר מנאראל שליט"א".

לתו פתוחה לצרכי נזקקים

לאחר נישואיו של רבי מנחם לרעייתו מרת הניה בת' ע"ה בתו של רבי יוסף כהן, בנו את ביתם בקריית שמואל שבחיפה. שם גם תקע יתד אחיו הצעיר הגר"ש וולדמן שליט"א. רבי מנחם, כפי שמספרים בני משפחתו, היה מלא שמחה; עליונות ושמחה היו מנת חלקו בחיים, הוא הצטיין במידתו של אברהם

תמונה המחנות הרבי מקוידנוביץ-בוטושאן מימין, החתן רבי מנחם וולדמן באמצע, וחותרו רבי יוסף כהן משמאל במעמד הקבלת פנים לפני החופה

במרכז הרה"צ רבי נפתלי כהן שליט"א ביום נישואיו עם גיסו בנש"ק רבי מנחם וולדמן ז"ל. מצד שמאל נראה אביו רבי יוסף כהן ז"ל, מימין בקצה, נראה הדוד, מגדולי חסידיו שטפנשט ביאסי, רבי לייבל גולדשטיין שהרבי משטפנשט האכנסו בביתו ברויטע בריק ביאסי.

אבינו כשלמרות שעבר את כור הצרות והייסורים ורוב משפחתו נספתה בשואה, נשאר דבק באמונתו היוקדת, ולא מש החינוך מעל פניו. הוא היווה ארון קשבת לנשברי לב, ודלתו הייתה פתוחה לצרכי נזקקים להם סייע בעת צרתם. נוח לשמים ונוח לבריות היה; אוהב לכל, רץ למצווה, ירא שמים אוהב תורה ואוהב ישראל.

בשנת תשכ"ב העתיקו רבי מנחם ולדמן ובני משפחתו את מקום מגוריהם לבני ברק כדי להיות סמוכים יותר למגורי חותנו, רבי יוסף כהן זצ"ל ביפו ובכך למעשה הסתיימה פרק שליחותו של רבי מנחם בקריית שמואל. עם מעברו, דבק עוד יותר בדודו-רב, כ"ק רבי חנוך העניך מקוידנוביץ-בוטושאן ז"ע שהתגורר באותם ימים בתל אביב, וכן שהה רבות במחיצת חותנו רבי יוסף כהן ובבית מדרשו ביפו "זכרון יעקב".

גם כאן בבני ברק היה אוהב וחיבב על כל רואיו. באותם ימים נוסדה ישיבת "אוצר התלמוד" ברמת גן בראשותם של הרב משה בן ציון אושפיזא, רבה של רמת גן ובן-דודו הרב מיכאל ארליך זצ"ל. רבי מנחם קיבל אף הוא משרה בישיבה ועד מהרה התחבב על כל בחורי הישיבה והפך לאיש סודם כשהטה אוזן קשבת לבעיותיהם הרוחניות והגשמיות כאחד. כאשר אירע פעם אחד מתלמידי הישיבה שגר בצפון לא הספיק להגיע לביתו לפני כניסת השבת, דאג לו רבי מנחם, הביאו לביתו בערב שבת וסיפק את כל צרכיו.

האסון ומסע ההלוויה

ואז אירע האסון. היה זה ביום שני י"ד בטבת תשכ"ה. "בהיותו בעל חסד גדול", מספרים בני המשפחה, "התנדב באותו יום לסייע בקניות לשמחה שעתידה הייתה לחול באותו שבוע - סעודת בר המצווה של אחיינו, בנו של אחיו הגר"ש שליט"א. כשהגיע רבי מנחם לרחוב העלייה בתל אביב, הגיחה מאחוריו במהירות משאית דלק שנהגה רצה להספיק לעבור באור הצהוב לפני שהרמוזר יתחלף לאדום, הנהג פגע בו בעוצמה, המשאית עלתה עליו, והוא השיב את נשמתו לכוראה.

בינתיים, בבית משפחת גיסו רבי יואל זילברפרב ז"ל, בן כ"ק האדמו"ר מקוידנוביץ בוטושאן זצ"ל, ששהה באותם ימים בביתם המתין לכואו. רבי מנחם התעתד להגיע לשם לביקור מיוחד באותו הערב. אבל לפתע צלצל הטלפון, מעבר לקו נשמעה בשורת איוב: קתה תאונה. מבקשים שיבואו מיד לזוהת. בני המשפחה היו סהרוריים! הרגשתם היתה שזוה לא יכול להיות... ערב בר מצווה! מה פתאום?! כיצד הופרה השגרה הרגילה!?

הבשורה המרה על התאונה הטראגית התפשטה כשדה קוצים והותירה את בני משפחתו כמו מכריו ואוהדיו המומים וכואבים. פטירתו של רבי מנחם בגיל צעיר, בנסיבות טראגיות כל כך, היכתה גלים. בני המשפחה הקרובים והרחוקים התקשו "לעכל" את האסון הפתאומי.

אבל עד למסע ההלוויה שאמור היה להתחיל, ידעו בני המשפחה קשיים וחששות. באותה תקופה עדיין לא נחקק החוק האוסר ניתוחי מתים. הפתולוגים לא ויתרו על שום גופה. כל מת שיכלו להניח עליו את ידם, עבר תחת סכין הניתוחים, וגופו חולל בפראות. יהודים רבים פחדו באותה תקופה להתפנות לבית החולים, מחשש שאחרי פטירתם יחללו את גופם. מכיוון ש' מנחם נפטר בתאונת דרכים, הוא פונה לבית החולים, שם נקבע מותו.

בקרב בני המשפחה גבר החשש שיחללו את גופו הטהור לפיכך מיד לאחר שגודע האסון, מיהר הרב מיכאל ארליך זצ"ל שהיה ראש ישיבת 'אוצר התלמוד', ביחד עם המוקבל הגאון רבי ניסים פרץ זצ"ל - ראש מוסדות 'בית ק-ל', שהיה אז בחור צעיר ולמד בישיבה. הם הגיעו לבית החולים ושמרו על הנפטר לכל ניתוחו. בינתיים הזוהר אחיו רבי שלמה וולדמן שליט"א את מפקד המשטרה שרצתה לנתחו, שאם יגעו בגופה הוא יביא באוטובוסים את כל הבחורים של ישיבת פוניבז'. ואכן איום זה פעל את פעולתו. המפקד פחד ולא נגעו בו לרעה.

מסע ההלוויה ההמוני יצא בראשות דודו, כ"ק האדמו"ר הזקן מקוידנוביץ בוטושאן, אחרי צעדת המומים וכואבים, בני משפחתו, מכריו ואוהדיו, ותלמידי ישיבת 'אוצר התלמוד' שנהגו ממנו עצה ותושיה. קונן עליו מרות בשם המשפחה, בן-דודו הרב מיכאל ארליך זצ"ל שקרא עליו את הפסוק: "על אלה אני בוכייה עיני עיני יורדה מים כי רחק ממני 'מנחם' משיב נפשי. הדמעות יורדות כפלגי מים, גדול הכאב וקשה המהלומה למשפחתו, עם פטירתו של בן דודי היקה רבי נפתלי מנחם וולדמן. שכיחוק אבינו לעקידה נלקח, בהשאירו אחרי אלמנה צעירה ושלושה ילדים הזועקים ונאנחים אוי לנו היכן אבינו - "אין לנו מנחם".

בסיום ההספדים ומסע ההלוויה קורע הלב נטמן רבי נפתלי מנחם בסמוך לקברו של מרן החזון-איש, בבית החיים "שומרי שבת" בבני ברק. לימים גם הוצב ליד קברו אוהל אדמו"רי בית קוידנוב, שם נטמנו דודו, כ"ק האדמו"ר הזקן רבי חנוך העניך דוב מקוידנוב-בוטושאן זצ"ל, ובנו כ"ק האדמו"ר רבי אהרן זילברפרב שנסתלק בשנת תשנ"ו.

החלום המופלא

סיפור מפליא העובר בין בני המשפחה, אירע לאחר פטירתו של רבי מנחם בו באה לידי ביטוי זהירותו המופלגת בימי חייו בענייני ממונות כאשר משמיה ניתנה לו הרשות להתגלות בחלום בכדי להשיב חוב שלא הספיק להשיב.

וכך היה מעשה: מספר ימים לאחר פטירתו, התגלה רבי מנחם בחלום לחמיו רבי יוסף כהן. בחלומו ראה רבי יוסף כהן את חתנו עומד בשערי גן עדן. שאל אותו: "מדוע אינך נכנס לתוך גן עדן?" ענה לו חתנו: "נדר נדבה אשר שמתי בפיו". רבי יוסף הקיץ משנתו נפעם ונרגש בהבינו כי יש נדר שנדר חתנו שעדיין לא שולם.

בבוקר, כשניעור משנתו, החל רבי יוסף כהן מיד לברר באיזה בית כנסת התפלל חתנו המנוח בשבת האחרונה. הוא עבר מבית כנסת אחד למשנהו עד שמצא את בית הכנסת בו התפלל. שם התברר שאכן נדר רבי מנחם סכום לצדקה לאחר עלותו לתורה, אך לא הספיק לשלם את נדרו כי כבר בראשית השבוע נטרפה השעה ונפטרה החוב שולם, ושוב לא הופיע חתנו רבי מנחם עוד בשנתו.

חוסר אראלים ותרשישים: מפעלי רבי יוסף כהן, חותנו של רבי מנחם וולדמן, בבוקרשט

רבי מנחם וולדמן הותיר אחריו את רעייתו מרת הניה בתיה וולדמן ע"ה, בתו של מורנו הרב רבי יוסף כהן מגדולי חסידי שטפנשט, ומייסד בית המדרש "זכרון יעקב" ליוצאי רומניה בפיא, ואחותו של יבל"א הרה"צ רבי נפתלי כהן שליט"א. המשפחה מיוחסת מגזע אראלים ותרשישים הייתה מרת הניה בתיה וולדמן ע"ה שנקראה על שם זקנתה הרבנית הצדקת הניה בתיה, אשת-חבר להגה"ח המפורסם רבי נפתלי מלמה, שנולדה בעיר וואסלוי לאביה רבי יוסף כהן זצ"ל שמוצא משפחתם היה ממעוזבו' שבאוקראינה.

סדר היחוס היה כך: הגה"ח ר' נפתלי גולדברג-מלמד [דיסקל] המפורסם, אבי המשפחה, גלה מאוקראינה לרומניה וחסה בצל הרבי הראשון משטפנשט, הרה"ק רבי מנחם נחום זי"ע, רעייתו הרבנית הניה בתיה ע"ה התייחסה לצדיקי בית מעוזבו', להרה"ק רבי ברוך ממעוזבו ולבית ז'נקוב וזלוטשוב, ונדועה בחשיבותה בחצר הרבי הק' משטפנשט. בנה היה הגה"ח רבי פיביש גולדברג ז"ל, הגבאי הראשי בחצר הרבי משטפנשט. זקנה של הרבנית הניה בתיה היה הרה"ק ר' שלמה ז'נקובער שלמד עם נכדיו של הרבי ר' ברוך ממעוזבו' בהוי"ו ואח"כ נלקח לחתן נכדתו כשהרבי ר' ברוך היה השדכן, ונולד להם בן בשם רבי פיביש ממעוזבו' שחתנו היה ר' נפתלי גולדברג-מלמד הנ"ל.

מהיושבים ראשונה במלכות ומקורבים ביותר אל הרבי משטפנשט, היה נכדו של רבי נפתלי מלמה, אביה של הניה בתיה, רבי יוסף כהן זצ"ל שהיה גם חתנו של הגאון המופלא רבי אלטר דוד בעער ויינטרויב זצוק"ל רבה של וואסלוי וגם הוא נחשב לאחד מגדולי חסידי שטפנשט. לבית גדול מיוחס זה

ואפוף אמונת צדיקים נולדה הבת הניה בתיה ע"ה.

מסירות נפש של נשים צדקניות עבור ביהמ"ד "זכרון יעקב"

מאוחר יותר בהיותה כבת שש, עקר רבי יוסף כהן מוואסלוי ועבר יחד עם בנו יבל"א רבי נפתלי ובתו הניה בתיה ע"ה לעיר הבריה, בוקרשט. באותם ימים בוקרשט, יש לומר, לא הייתה כימים ימימה: היהודים

תמונה המקום בו שכן בעבר בית הכנסת "זכרון יעקב" שטפנשט ביפו בו התגורר רבי יוסף כהן ברחוב קדם 53 ביפו

שלט הנצחה לבית הכנסת "זכרון יעקב שטפנשט" ברחוב קדם ביפו שפעל בין השנים תשי"ב-תשכ"ד

מורנו הרב רבי יוסף כהן (מימין) עם מחותנו כ"ק מרן אדמו"ר רבי חנוך העניך מקוידנוב זצ"ל

החרדים לדבר ה' היו מעטים ונעלו עצמם בביתם הוא מבצרם הרוחני - שם ניסו להתנתק מאווירת הרחוב הקלוקלת שהפילה חללים רבים. אביה רבי יוסף כהן דאג לבתו הניה בתיה ושמר עליה מכל משמר מפני רוח הרחוב הקלוקל ונטל אותה עימו לבתי הצדיקים שהיו פוזרים בבוקרשט באותם ימים. שם ספגה מלוא חופניים רוחניות ויראת שמיים שחפפו עליה כל מסכת חייה.

כבר בבוקרשט, לקח אותה אביה רבי יוסף לבית מי

שעתיד להיות מחוננם בעתיד האדמו"ר מקוידנוב, שם, כשהיא מוגנת מפני רוח הרחוב, הכירה את ביתו הרבנית ציפורה ארליך ע"ה שלימים, כשהגיעה לארץ ישראל, אף הציעה לה את מי שיהפוך לבעלה, בן-דודה, רבי מנחם וולדמן.

כאמור, באותם ימים גם הוקם בית מדרשו המפורסם של רבי יוסף, "זכרון יעקב". בית מדרש זה הפך לתל תלפיות בימי המלחמה כשרבים מגדולי האדמו"רים והרבנים שנקלעו אל רומניה באותם ימים מצאו בו את מקום תפילתם. ביניהם מרן גאב"ד ירושלים, ה'מנחת יצחק' זצ"ל שברח מגרוסוורדיין בשנות המלחמה לבוקרשט והרה"ק הזקן מסקולען זי"ע שגם התחבא בביתו של ר' יוסף תקופת מה מאימת השלטונות הקומוניסטיים ועוד משפחות חסידיות נודעות ורבים מבני בוקרשט יראים ושלמים. (בבית

כנסת זה התקיימו בימי המלחמה, בעשור שלאחר פטירת הרה"ק משטפנשט ההתכנסויות של חסידי שטפנשט בבוקרשט).

מספר אחיה רבי נפתלי כהן שליט"א: "אבי ואימי ע"ה העמידו את ביתם למען מטרה קדושה זו. את הרהיטים לבית הכנסת החדש בנה אבי בעשר אצבעותיו, כשהוא מגלף עצים ומכין מהם ספסלים. ייזכרו לטובה אימי ואחותי הניה ע"ה שעסקו במסירות נפש בתחזוקה וניקיון ביהמ"ד בעבודה רבה".

מרת הניה בתיה וולדמן עלתה יחד עם אביה ר' יוסף לא"י בשנת תשי"ב בתחילה התגוררו בחיפה ולאחר מכן עברו ליפו, שם פתח אביה ר' יוסף את בית מדרשו מחדש: "זכרון יעקב". "אבי", מספר ר' נפתלי, "הגיע עם האוניה לחיפה והתגוררו בשער העלייה במערב חיפה. רק בשנת תשי"ב הם עברו ליפו לאחר שנודע להם מבני משפחה קרובה שכבר גרה בארץ שביפו יש דירות מרווחות שנגטשו על ידי ערבים וכל אחד יכול לתפוס לעצמו מקום". כך למעשה כונן ר' יוסף ברחוב לביהמ"ד בבוקרשט.

כפה פרשה לעני

בשנת תשי"ג הקימה מרת הניה בתיה את ביתה עם בעלה ר' מנחם וולדמן ז"ל ולאחר שהתאלמנה ממנו גידלה את ביתה לתפארת במסירות עצומה ובאהבה אין קץ כשהיא רואה מצאצאיה דורות ישרים ומבורכים ההולכים בדרך התורה. בד בבד כפי שראתה בבית אביה רבי יוסף כהן ואימה ע"ה, ביתה היה פתוח לאורחים כשכפה פרשה לעני וידיה שילחה לאביון ומצודת גמילות החסדים שלה פרושה הייתה ללא גבולות.

בשנת תשמ"ו לאחר כ"ב שנות אלמנות, היא נישאה לבעלה השני, הרב מרדכי יצחק רייזמן זצ"ל שנלב"ע בשנת תשס"ח. בי' תמוז תשע"ו, 8 שנים לאחר פטירת בעלה השני, נפטרה מרת הניה בתיה וולדמן-רייזמן ע"ה בשם טוב ובשיבה טובה. הותירה אחריה את אחיה יבל"א הרה"צ רבי נפתלי כהן שליט"א. ילדיה: חתנה הרה"ג רבי יוסף ריבלין שליט"א, הרה"ג רבי יונתן ספרא שליט"א, מנהל מח' החינוך בעיריית בני-ברק ובנה הרה"ג רבי יעקב צבי וולדמן שליט"א.

מקורות: מכון "תורת אמת", שטפנשט, זיכרונות הרה"צ רבי נפתלי כהן שליט"א שנשמעו ונכתבו מפי נכדו הרה"מ י"ח הגרי"י כהן שליט"א, זיכרונות מתוך ספר "צפירת תפארה", להגה"צ רבי יעקב צבי וולדמן זצ"ל. זיכרונות אחיו הגה"ש וולדמן שליט"א, זיכרונות צאצאי רבי מנחם וולדמן המתעדים להוציא א"ח ספר ליכור, ונחמו בנו בטוב עין והעניקו לנו באדיבותם מזיכרונותיהם. תשי"ח להב.